

органи Державного казначейства зобов'язані мати їх копії на паперових носіях на вимогу інших учасників операцій, а також контролюючих та правоохоронних органів.

Вилучення первинних документів, облікових реєстрів та звітів здійснюється тільки за постановою уповноважених державних органів відповідно до чинного законодавства України. Вилучення оформляється протоколом (актом), копія якого вручається під розписку відповідальній службовій особі.

У присутності представників органів, які здійснюють вилучення, відповідні службові особи мають право зняти копії документів та зобов'язані скласти реєстр документів, що вилучаються, із зазначенням підстав і дати їх вилучення. Копії вилучених документів та протоколів (актів) зберігаються в окремій справі.

При вилученні первинного документа складається акт або протокол вилучення у двох примірниках за підписами керівника органу Державного казначейства (заступника керівника органу Державного казначейства), головного бухгалтера (заступника головного бухгалтера) та представника установи, для якої вилучається документ. В акті або протоколі повинно бути чітко вказано, за чиєю вимогою та дозволом проводиться вилучення, який документ вилучається. Перший примірник акта чи протоколу видається уповноваженому представнику. Якщо вилучені документи відправляють поштою, акт складається без підпису представника установи, яка надіслала вимогу, а до акта додається поштова квитанція про відправлення.

Висновки

На нашу думку, скорочення обсягу документації позитивно вплинуло б на ведення обліку на підприємстві, оскільки це дасть змогу заощадити час, ресурси, а головне – зробить облік більш оперативним і допоможе своєчасно і правильно прийняти важливі для подальшого господарювання управлінські рішення.

Первинний документ – це джерело інформації для організації та ведення бухгалтерського обліку на підприємстві. Для ефективної організації облікової роботи первинний облік має бути автоматизованим, що забезпечить зменшення трудомісткості обробки інформації та підвищить оперативність бухгалтерського обліку в цілому. Важливим фактором покращення стану та оперативності облікової роботи має стати скорочення кількості первинної документації за рахунок використання нагромаджувальних багатоденних документів, зменшення числа копій документів та використання одного документа для відображення кількох однорідних за змістом технологічних операцій.

Список використаних джерел

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.99 №996–XIV (зі змінами та доповненнями).
2. Бухгалтерський облік: Навч. посіб. – К.: Знання, 2010. – 471 с.
3. Голов С. Управлінський облік. Підручник.–2–ге вид. / С. Голов. – К.: Лібра, 2004. – 704 с.
4. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку: Монографія / С.Ф. Голов. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 522 с.
5. Грабова Н.М. Теорія бухгалтерського обліку: Навч. посіб. – К.: ЦНЛ, 2009. – 384 с.
6. Івахненко С.В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку: історія, теорія, перспективи: Наукове вид. / С.В. Івахненко. – Житомир, 2001. – 416 с.
7. Кім Г. Бухгалтерський облік: первинні документи та порядок їх заповнення: Навч. посіб.: Вид. 2–ге, перероб. та доп. / Г. Кім, В.З. Сопко, Ю.Г. Кім. – К.: Центр навчальної літератури, 2009. – 480 с.
8. Сук П.Л. Організація документування господарських операцій / П.Л. Сук // Бухгалтерія в сільському господарстві. – 2010. – №18. – С. 6–18.

Ю.В. НЕТЕСАНИЙ,
к.е.н., доцент, Державний університет фінансів та міжнародної торгівлі

Сучасний стан та перспективи подальшого розвитку кредитних спілок в Україні

У статті дається аналіз стану, проблем та перспектив розвитку кредитних спілок в Україні та розроблені напрями підвищення ефективності їх функціонування.

Ключові слова: кредитна спілка, фінансовий ринок, небанківські фінансово–кредитні установи.

В статье осуществлен анализ состояния, проблем и перспектив развития кредитных союзов в Украине и разработаны направления повышения эффективности их функционирования.

Ключевые слова: кредитный союз, финансовый рынок, небанковские финансово–кредитные учреждения.

Постановка проблеми. Реалії сьогодення свідчать про те, що економічна ситуація в Україні та світі є досить складною. Економічні перетворення, що відбуваються сьогодні, зумовили складну ситуацію на фінансових ринках. Нелегкими виявилися часи кредитних спілок в Україні. Дослідження цих процесів має велике теоретичне і практичне значення як з точки зору формування кредитної кооперації, так і для

створення ефективного механізму функціонування фінансової системи в цілому. Особливу увагу слід приділити аналізу діяльності кредитних спілок як фінансових установ, головною метою яких є фінансовий та соціальний захист своїх членів шляхом залучення їх особистих заощаджень для взаємного кредитування.

У країнах із розвиненими ринковими відносинами небанківські фінансово-кредитні інститути представлені лізинговими, страховими, факторинговими, інвестиційними компаніями, кредитними спілками, касами взаємодопомоги, пенсійними фондами. Як свідчить практика, сьогодні на фінансовому ринку їхня роль зростає, що зумовлено зростанням доходів населення, активним розвитком ринку цінних паперів і наданням небанківськими кредитними інститутами спеціальних послуг, яких не можуть надавати банки.

Основними формами діяльності небанківських кредитних інститутів на ринку є акумуляція заощаджень населення, надання кредитів через облігаційні позики корпораціям і державі, мобілізація капіталу через усі види акцій, надання іпотечних і споживчих кредитів, а також кредитної взаємодопомоги.

Як свідчить міжнародна практика та власна історія України, кредитні спілки виникали там і тоді, коли небагаті люди потребували певних фінансових послуг, яких не надавала жодна фінансова інституція. Ця обставина змушувала людей об'єднуватися і спільними зусиллями створювати для себе такі послуги, які, на додаток, були дешевшими і зручнішими.

Основним документом, що регламентує діяльність кредитних спілок в Україні, є Закон України «Про кредитні спілки» [1] від 20.12.2001 №2908-III зі змінами та доповненнями 07.07.2011. Цей закон визначає організаційні, правові та економічні засади створення та діяльності кредитних спілок, їхніх об'єднань, права та обов'язки членів кредитних спілок та їх об'єднань.

Згідно із законом кредитна спілка – це неприбуткова організація, заснована фізичними особами, професійними спілками, їх об'єднаннями на кооперативних засадах з метою задоволення потреб її членів у взаємному кредитуванні та наданні фінансових послуг за рахунок об'єднаних грошових внесків членів кредитної спілки.

Основна відмінність кредитної спілки від банківської установи полягає в тому, що кредитна спілка – некомерційна установа. Вона працює тільки зі своїми пайщиками, управляється на кооперативних засадах і не проводить ризикових операцій. Кредитна спілка бере на себе організацію тих послуг, які не цікаві банкам.

Розвиток кредитних спілок в Україні відбувається в умовах недосконалості законодавства, нестабільної фінансової ситуації, зниження доходів та довіри населення до фінансово-кредитних установ.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Принципи функціонування і проблеми розвитку учасників фінансового ринку є предметом дослідження як багатьох науковців, так і спеціалістів державних органів і фахівців-практи-

ків. Методологічні основи діяльності та проблеми становлення системи небанківських фінансово-кредитних установ у своїх роботах розглядають Л.М. Волощенко, О.Л. Дорош, М.В. Дубина, В.В. Зимовець, І.С. Каракулова, В.В. Корнеєв, В.І. Міщенко, І.О. Школьник. Існує велика кількість робіт, присвячених окремим учасникам фінансового ринку – комерційним банкам, кредитним спілкам, недержавним пенсійним фондам та іншим. При цьому найчастіше банківська система протиставляється системі небанківських фінансових посередників.

Метою статті є аналіз стану, проблем та перспектив розвитку кредитних спілок в Україні та розробка напрямів підвищення ефективності їх функціонування. Це є одним із найважливіших факторів, здатних забезпечити подальший розвиток ринку фінансових послуг України.

Виклад основного матеріалу. Однією із сучасних тенденцій розвитку світової фінансової системи є суттєве збільшення обсягу кредитних операцій, поширення розрахунків у кредит. В економічно розвинених країнах разом із великими транснаціональними банками в кредитній системі представлені й установи дрібного кредиту, так звані кредитні кооперативи, або ж кредитні спілки, що є структурними одиницями кредитної кооперації.

За роки світової фінансово-економічної кризи кредитна система України зазнала суттєвих змін. На сьогодні можна стверджувати, що в Україні функціонує континентальна модель фінансово-кредитної системи, яка являє собою дорівневу банківську систему і небанківські фінансово-кредитні установи в якій основна частка (95%) фінансово-кредитних операцій належить банківському сектору, а небанківські фінансові установи перебувають на початкових стадіях свого розвитку [4].

У багатьох країнах значна роль у споживчому кредитуванні належить кредитним спілкам, які з більшою ефективністю проводять операції з видачі дрібних ризикованих споживчих кредитів на придбання побутової техніки, меблів тощо, що не отримало поширення в багатьох банків через трудомісткість супроводження і незначні доходи.

У США на 01.01.2010 налічувалося близько 7700 кредитних спілок [2]. Членами кредитних спілок є понад 91 млн. американських споживачів, що становить понад 44% економічно активного населення країни, у Канаді створено масштабну систему, половина населення Ірландії є членами кредитних спілок (хоча цю ідею було привнесено в країну лише на початку 50-х років минулого століття). Вражають динамікою розвитку польські кредитні спілки. На сьогодні сумарні активи 140 польських кредитних спілок становлять \$445 млн. Понад 500 тис. громадян Польщі стали членами кредитних спілок за десять років.

В Україні зараз близько 650 кредитних спілок [3], однак більшість спілок об'єднує менше ніж 1 тис. людей. Сумарні активи кредитних спілок становлять лише 0,35% активів банківської системи України. Тільки у Києві їх більше ста, хо-

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ча реально працює, на думку спеціалістів, три десятки. Факхівці в галузі кредитного руху зазначають, що цей сегмент ринку має достатній запас розвитку, але для цього треба вирішити комплекс взаємопов'язаних питань.

В Україні перші організації фінансової взаємодопомоги з'явилися в 60-х роках XIX сторіччя у формі ощадно-позичкових і кредитних товариств, які розвивалися надзвичайно швидкими темпами до моменту встановлення на українських землях радянської влади. Надзвичайно поширена у світі ідея взаємодопомоги та самозахисту населення в умовах ринку в Україні була забута. Її відновлення розпочалося з часу проголошення незалежності нашої держави. У 1992 році в Україні виникли перші кредитні спілки «Самопоміч» у Кривому Розі, «Вигода» у Стрию Львівської області та кредитна спілка при АБ «Ажіо» в Києві.

Слід зазначити, що особливо важливою є відмінність кредитних спілок від інших фінансових установ, яка полягає у неприбутковості (табл. 1). Якщо інші фінансові установи, як правило, створюються однією групою людей (власників) для отримання прибутку в результаті надання фінансових послуг іншій групі осіб (клієнтів), то кредитний кооператив засновується його членами на основі кооперації грошових коштів із метою забезпечення фінансовими послугами самих себе.

В основу діяльності неприбуткових установ покладені основні принципи організації фінансів суб'єктів господарювання за методом неприбуткової діяльності, а саме: фінансова самостійність, самоокупність і самозабезпечення, не-

прибутковість і фінансова відповідальність. Функціонування кредитної спілки стає можливим завдяки об'єднанню її членів в єдину організацію, що, своєю чергою, дозволяє за рахунок індивідуальних вкладів кожного члена спілки сформувати необхідний початковий капітал для здійснення господарської діяльності. Якщо ж кредитна спілка прагне розширити свою діяльність, то це можливо як за рахунок доходів, що отримує кредитна спілка від здійснення своєї статутної діяльності, так і в результаті залучення додаткових, добровільних, благодійних чи інших надходжень.

Унікальність кредитної спілки полягає в тому, що її власниками є ті ж люди, які користуються її послугами. У зв'язку з цим кредитні спілки, як правило, видають кредити під нижчі відсотки, а на вклади нараховують вищі відсотки, ніж інші суб'єкти фінансового ринку. Це стає можливим завдяки низьким операційним затратам кредитних спілок та особливостям неприбуткового фінансового механізму діяльності [5].

Тоді, на початку 90-х, у час поголовної правової невідомості багато кредитних спілок було створено з метою отримання статусу неприбутковості, сподіваючись таким чином працювати, не сплачуючи податки. А коли це виявилось неможливим, засновники одних із них відразу втратили інтерес як до спілок, так і до цієї ідеї, інші ж до цього часу здають порожні звіти, але так і не запрацювали. Тому і маємо в країні статистичний «перебір» фінансових установ і «недобір» послуг.

Одним із учасників ринку фінансових послуг є кредитні спілки, які в Україні завжди були формою самоорганізації

Таблиця 1. Основні відмінності кредитних спілок від інших фінансових установ [4]

Кредитні спілки	Інші фінансові установи
Створюються групою людей не заради прибутку, а заради надання послуг своїм членам	Створюються групою людей, щоб отримати прибуток від надання послуг
Створюються на базі певної монопольної спільноти людей	Створюються на базі довільної групи людей, об'єднаних єдиним матеріальним інтересом
Члени, що заснують кредитну спілку, не мають жодних виняткових прав щодо членів, які вступили до спілки пізніше	Засновники установи визначаються одноразово в момент її створення. Їхній склад може бути змінений лише внаслідок спеціальних юридичних процедур. Засновники мають виняткові управлінські та майнові права
Будь-який член КС незалежно від розміру його вкладів, терміну членства та інших формальних ознак у питаннях управління спілкою має лише один голос. Обмежена кількість людей, які мають найбільшу суму заощаджень, не має змоги одноосібно контролювати кредитну спілку	Розподіл голосів – пропорційно до кількості акцій у власника. Тому реальне управління здійснюється обмеженою кількістю осіб, що володіють найбільшим пакетом акцій
Послуги надаються лише членам спілки	Коло юридичних та фізичних осіб, що можуть бути клієнтами установи, не визначається і може бути довільним
Члени спілки є водночас власниками та клієнтами спілки. Кожен член спілки є власником частини капіталу і несе відповідальність за розвиток своєї кредитної спілки	Власниками є невелика група людей, що контролює капітал. Клієнти не мають змоги впливати на рішення власників. Останні ж приймають такий порядок дій, який відповідає їхнім інтересам, а не інтересам тих, хто користується їхніми послугами
Основний вид діяльності – надання ощадно-позичкових послуг, оскільки спілка створюється як ефективний інструмент саме з цією метою. Забороняється займатися іншими видами діяльності	Допускаються різні види діяльності, як у фінансовій, так і в інших сферах підприємництва, оскільки пріоритетним є формування найприбутковішого портфеля ділової активності
Поєднуються ознаки фінансової установи і громадського осередку за рішенням членів у спілці. Можуть створюватися спеціалізовані фонди для здійснення різноманітних гуманітарних програм, які вона супроводжує не тільки фінансово, а й організаційно	Деякі кошти можуть бути пожертвовані на громадські заходи. Проте незмінним залишається акцент: це «машина, яка робить гроші», а не «форма самоорганізації для оздоровлення своїх фінансових та суспільних потреб»

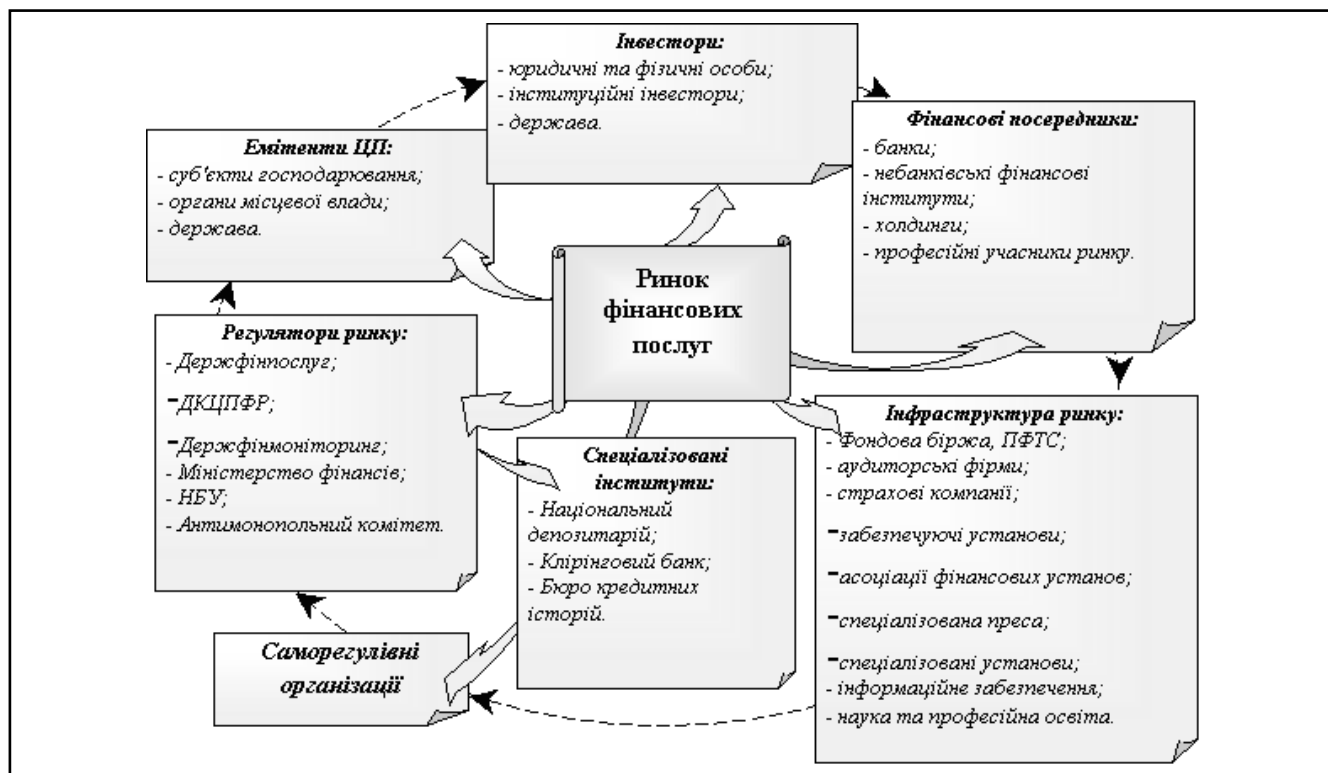

Рисунок 1. Структура ринку фінансових послуг

Таблиця 2. Основні показники діяльності кредитних спілок в Україні протягом 2005–2011 років [3]

Показники	Період						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Кількість зареєстрованих кредитних спілок (на кінець періоду)	723	764	800	829	806	692	626
Включено до Державного реєстру (за період)	113	49	64	12	15	21	17
Виключено з Державного реєстру (за період)	12	8	28	2	89	114	73
Кількість членів КС, тис. осіб, з них	1 236,0	1 791,4	2 391,6	2 669,4	2 199,30	1 571,83	1 239,84
члени, які мають внески на депозитних рахунках	78,8	103,0	245,3	164,0	121,63	79,90	53,17
члени, які мають заборгованість за кредитами	496,5	566,1	561,5	578,1	447,30	348,25	285,16
Активи, млн. грн., з них	1 938,4	3 241,2	5 260,6	6 064,9	4 515,03	3 165,83	2 504,73
продуктивні	1 752,4	2 934,9	4 802,4	5 550,2	3 910,50	2 750,63	2 203,47
непродуктивні	186,0	306,3	458,2	514,7	604,50	415,20	301,27
Капітал, млн. грн.	671,0	1 097,9	1 551,5	1 714,0	1 050,10	849,08	918,77
Дохід КС, млн. грн.	456,8	759,7	1 288,5	1 799,9	712,00	432,10	325,23
Витрати КС, млн. грн.	368,7	610,9	1 073,1	1 642,0	936,50	443,88	278,40
Нерозподілений дохід (непокритий збиток), млн. грн.	15,5	24,4	6,4	-67,6	-296,85	-371,58	-89,00
Кредити надані членам КС (залишок на кінець періоду), млн. грн.	1438,5	2 596,7	4 512,3	5 572,8	4 076,75	2 998,43	2 378,43
Обсяг кредитів, наданих членам КС (за період), млн. грн.	2 434,3	4 253,9	6 381,0	6 908,8	1 439,25	1 294,90	1 137,60
Кількість кредитів, наданих членам КС (за період), од.	663 539	958 499	856 848	680 316	177 180	251 163	135 542
Внески членів КС на депозитні рахунки (залишок на кінець періоду), млн. грн.	1 137,6	1 926,5	3 451,2	3 951,1	3 061,35	1 919,60	1 286,43
Заборгованість за неповерненими та простроченими кредитами (залишок на кінець періоду), млн. грн.	93,1	156,9	283,5	675,0	1 649,90	1 027,50	756,70

громади. Кредитні спілки, як форма самоорганізації населення, виникли як реакція на потреби у наданні швидких, недорогих і разом з тим конкурентоспроможних фінансових послуг. Забезпечення конкурентоспроможності фінансових послуг, що пропонуються кредитними спілками, можливе за однієї обставини – надійності та стійкості фінансового посередника.

У розвиненому суспільстві фінансові послуги мають не менше значення, ніж виробництво. Найбільш динамічно розвивається той сегмент сфери послуг, який пов'язаний із задоволенням потреб суспільного виробництва та споживання, і зокрема фінансово-кредитне обслуговування, страхові послуги, інформаційне і бухгалтерське обслуговування. Функціональні структури ринку фінансових послуг наведено на рис. 1.

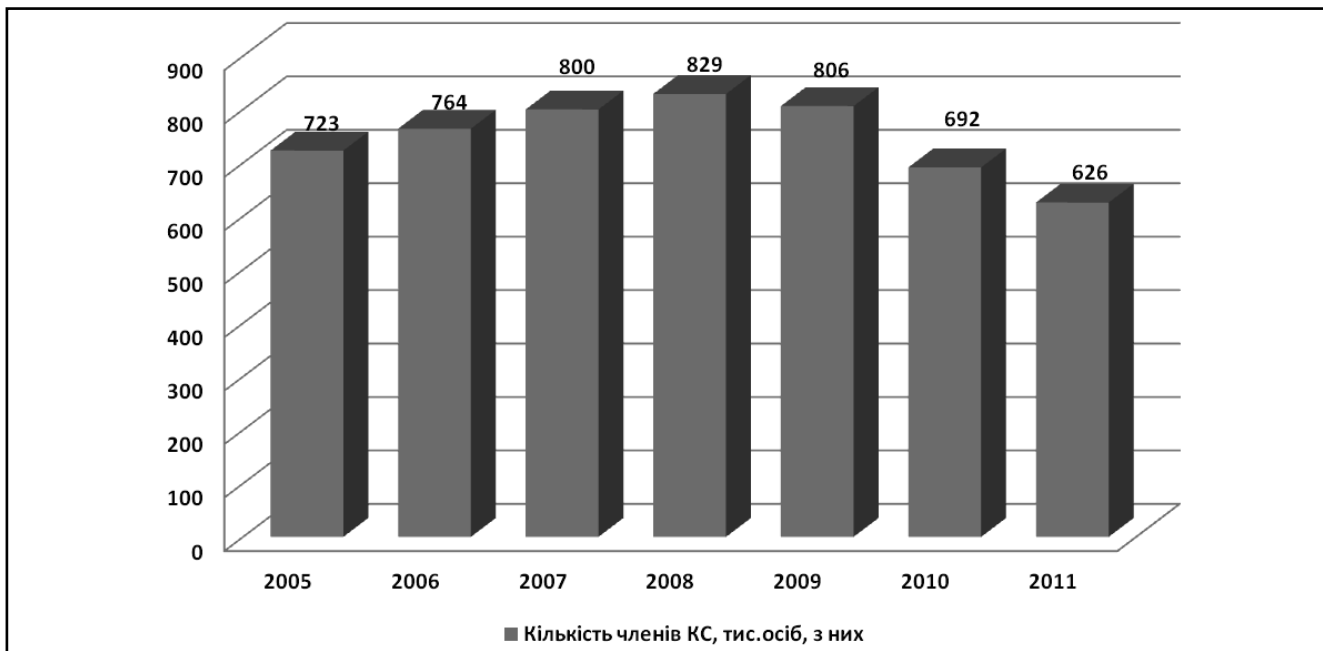

Рисунок 2. Динаміка розвитку кредитних спілок в Україні з 2005 по 2011 рік

Відповідно до згрупованих нами даними за сім років (табл. 2) можна з легкістю відстежити динаміку розвитку кредитних спілок в Україні. Так, найбільша чисельність зареєстрованих спілок була зафіксована у 2008 році, їхня кількість сягнула 829 (рис. 2). Окремо варто зазначити, що з 2005 року (zareєстровано 723 спілки) відбувалося постійне зростання кількості кредитних спілок саме до 2008 року, а починаючи з 2008 року почався зворотний рух на скорочення їхньої кількості.

Проводячи подальший аналіз згрупованих у табл. 2 даних, варто відмітити динаміку та структуру активів кредитних спі-

лок в Україні (рис. 3). Як і очікувалося, коли кількість кредитних спілок була найбільшою, то й активи також були найбільшими. Так, у 2008 році активи національних кредитних спілок сягнули 6064,9 млн. грн. Також варто зазначити, що в процесі зростання кредитні спілки поволі нарощували власні активи. Так, у 2005 році вони становили 1938,4 млн. грн., у 2006 році – вже 3241,2 млн. грн., у 2007 році – 5260,6 млн. грн., у 2008 році досягли найбільших показників і почалася фінансова криза, тому з 2009 року активи кредитних спілок в Україні почали скорочуватися. Так, у 2009 році активи вже становили 4515,03 млн. грн., скоро-

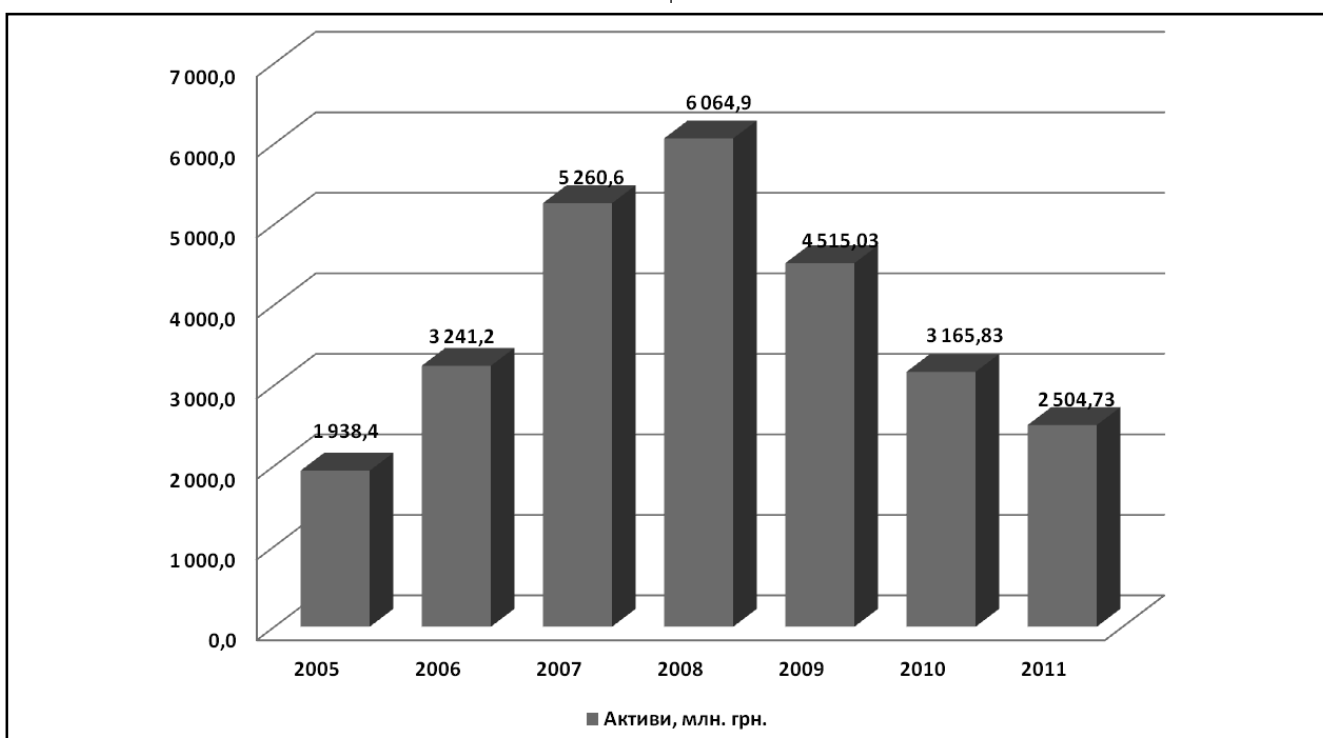

Рисунок 3. Динаміка та структура активів кредитних спілок України з 2005 по 2011 рік

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

чення становило 1549,87 млн. грн., у 2010 році активи скоротилися до 3165,83 млн. грн., майже такі самі, як у 2006 році, а у 2011 році становили 2504,73 млн. грн.

Аналізуючи динамку змін таких фінансових показників, як капітал, дохід, витрати, нами було встановлено, що до 2008 року капітал, доходи та витрати пропорційно зростали, при цьому розрив між дохідною частиною та витратною був досить значним і в середньому становив 100 млн. грн. (рис. 4). Цікавим став 2008 рік, коли доходи перевищили капітал кредитних спілок, саме цей рік сміливо можна назвати розквітом кредитних спілок в Україні. Починаючи з 2009 року капітал кредитних спілок динамічно скорочується з 1714,0 млн. грн. до 1050,1

млн. грн., а доходи стали меншими за витрати. Витрати у 2009 році становили 936,5 млн. грн., а доходи – 712,00 млн. грн. У 2010 році капітал скоротився до 849,08, доходи та витрати практично зрівнялися, і витрати перевищували доходи на 10 млн. грн. У 2011 році капітал трохи збільшився і становив 918,77 млн. грн., а доходи перевищили витрати на 50 млн. грн. Саме така ситуація дає нам право стверджувати, що розвиток кредитних спілок в Україні починається з нового поштовху після світової фінансово-економічної кризи.

Аналізуючи наведені в табл. 3 дані, варто зазначити, що кількість кредитних спілок протягом 2011 року скорочувалася, а загальне скорочення становило 49 компаній. Це

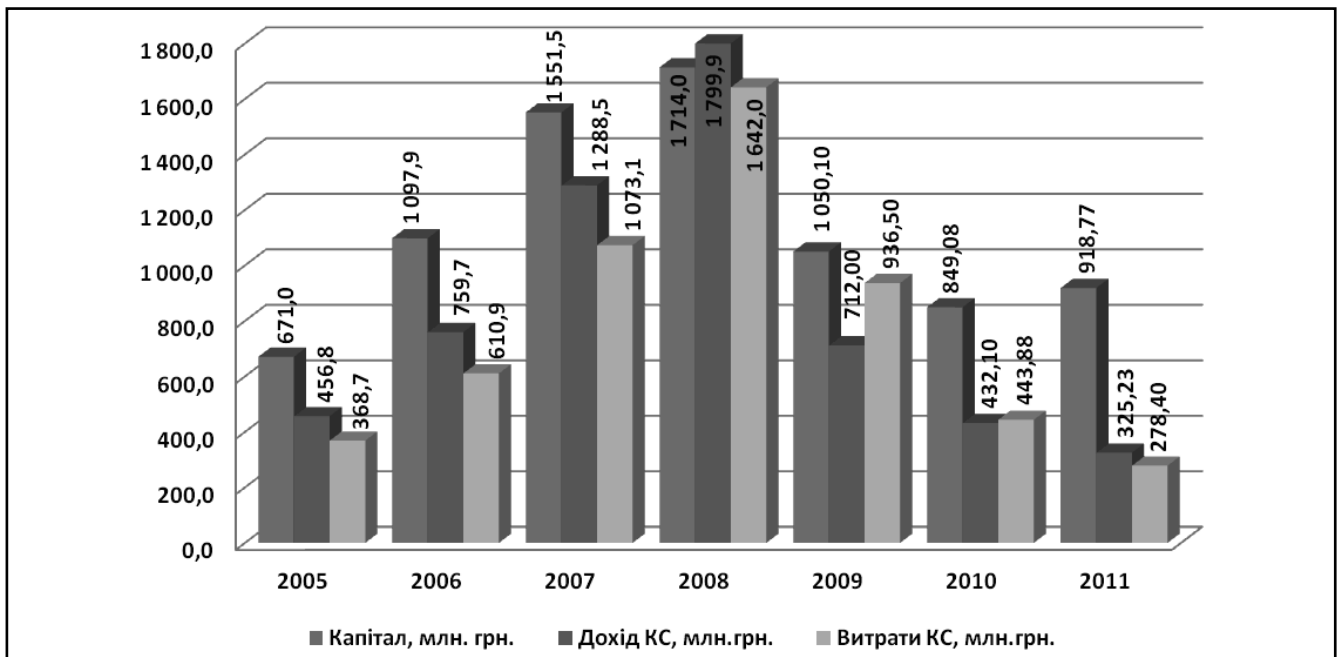

Рисунок 4. Динаміка капіталів, доходів та видатків кредитних спілок в Україні протягом 2005–2011 років

Таблиця 3. Основні показники діяльності кредитних спілок України станом на 01.01.2012 [3]

Показники	Період (наростаючим підсумком)			
	I кв. 2011	II кв. 2011	III кв. 2011	IV кв. 2011
Кількість зареєстрованих кредитних спілок (на кінець періоду)	652	638	610	603
Включено до Державного реєстру (за квартал)	1	8	4	4
Виключено з Державного реєстру (за квартал)	8	22	32	11
Кількість членів КС, тис. осіб, з них	1 522,4	1 075,6	1 121,5	1 239,8
члени, які мають внески на депозитних рахунках	61,1	49,8	48,6	53,2
члени, які мають заборгованість за кредитами	322,1	269,7	263,7	285,2
Активи, млн. грн., з них	2 760,4	2 321,0	2 432,8	2 504,7
продуктивні	2 413,6	2 037,0	2 159,8	2 203,5
непродуктивні	346,8	284,0	273,0	301,3
Капітал, млн. грн.	938,2	859,3	958,8	918,8
Дохід КС, млн. грн.	169,5	318,4	487,8	325,2
Витрати КС, млн. грн.	142,1	271,4	421,7	278,4
Нерозподілений дохід (непокритий збиток), млн. грн.	-182,8	-67,2	-17,0	-89,0
Кредити надані членам КС (залишок на кінець періоду), млн. грн.	2 654,5	2 198,9	2 281,9	2 378,4
Обсяг кредитів, наданих членам КС (за період), млн. грн.	574,8	1 083,9	1 754,1	1 137,6
Кількість кредитів, наданих членам КС (за період), од.	64 864	133 715	208 047	135 542
Внески членів КС на депозитні рахунки (залишок на кінець періоду), млн. грн.	1 468,5	1 187,3	1 203,5	1 286,4
Внески членів КС на депозитні рахунки (за період), млн. грн.	406,3	720,3	1 143,5	756,7
Заборгованість за неповерненими та простроченими кредитами (залишок на кінець періоду), млн. грн.	722,4	434,5	414,4	523,8

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

незважаючи на загальну рентабельність кредитних спілок в Україні, яка сягає 30% річних. Головною проблемою є недостатність фінансових ресурсів, яких потребує кожна кредитно-фінансова установа.

Відповідно скоротилася й кількість учасників кредитних спілок майже на 300 тис. осіб, при цьому активи скоротилися на 250 млн. грн. Проте в середньозваженій пропорції скорочення становило 835 грн. на одну особу, що взагалі не є дуже значним відтоком капіталів (рис. 5), хоча й вказує на те, що середні внески учасників кредитних спілок не такі й великі.

Скорочення капіталу становило 20 млн. грн., при тому що кредитних спілок стало менше на 49 одиниць, це означає, що капітал однієї кредитної спілки в середньому становить 408 тис. грн.

До позитивних моментів варто віднести пропорційне зростання доходів та витрат, що свідчить про гарну збалансованість між зазначеними статтями (детальніше на рис. 6).

Також позитивним виявилось зменшення заборгованості за простроченою та неповерненою заборгованістю. Так, на початок 2011 року заборгованість сягала 720 млн. грн., а в кінці того ж періоду – 520 млн. грн.

До позитивних моментів варто віднести пропорційне зростання доходів та витрат, що свідчить про гарну збалансованість між зазначеними статтями.

Безумовно, комерційні банки відіграють вирішальну роль у кредитуванні виробника. Але зрозуміло, що, приймаючи рішення, вони керуються не проголошеними державними пріоритетами, а комерційними інтересами. Для них важливо

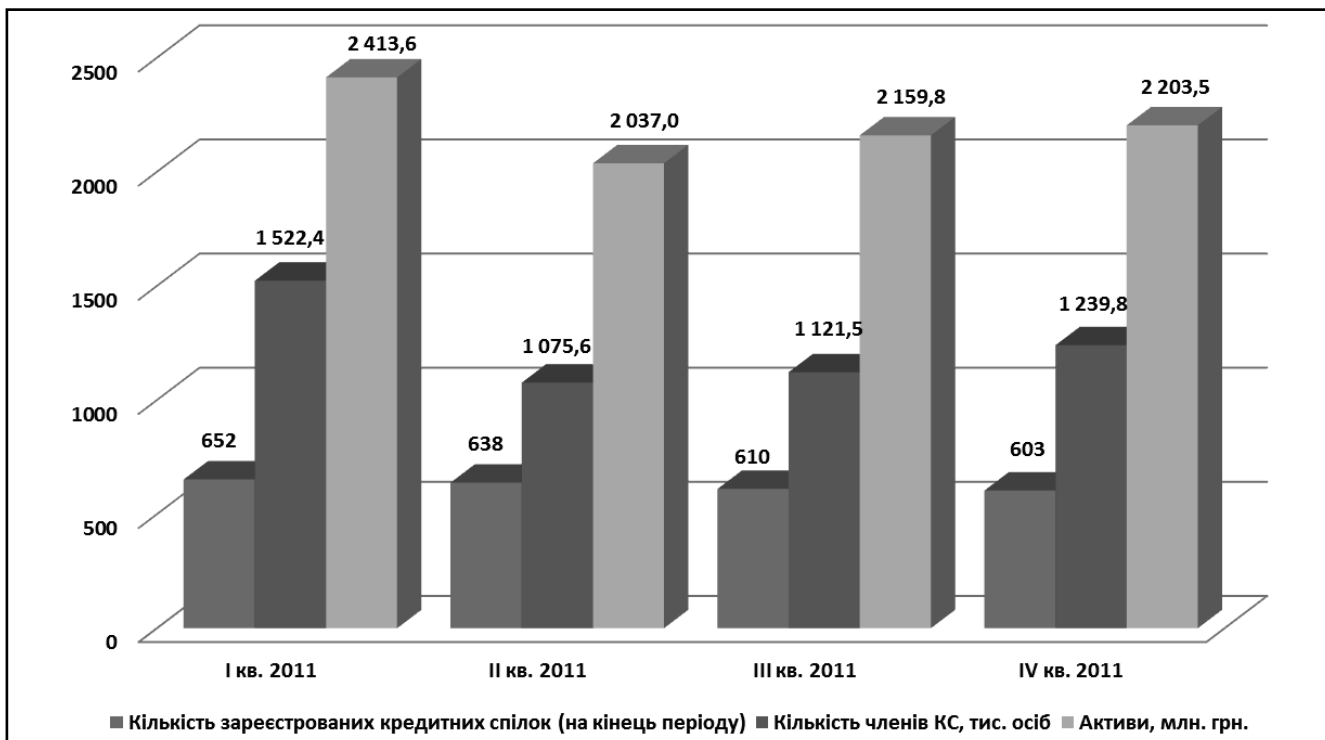

Рисунок 5. Співвідношення кількості та членів кредитних спілок і їхніх активів протягом 2011 року поквартально

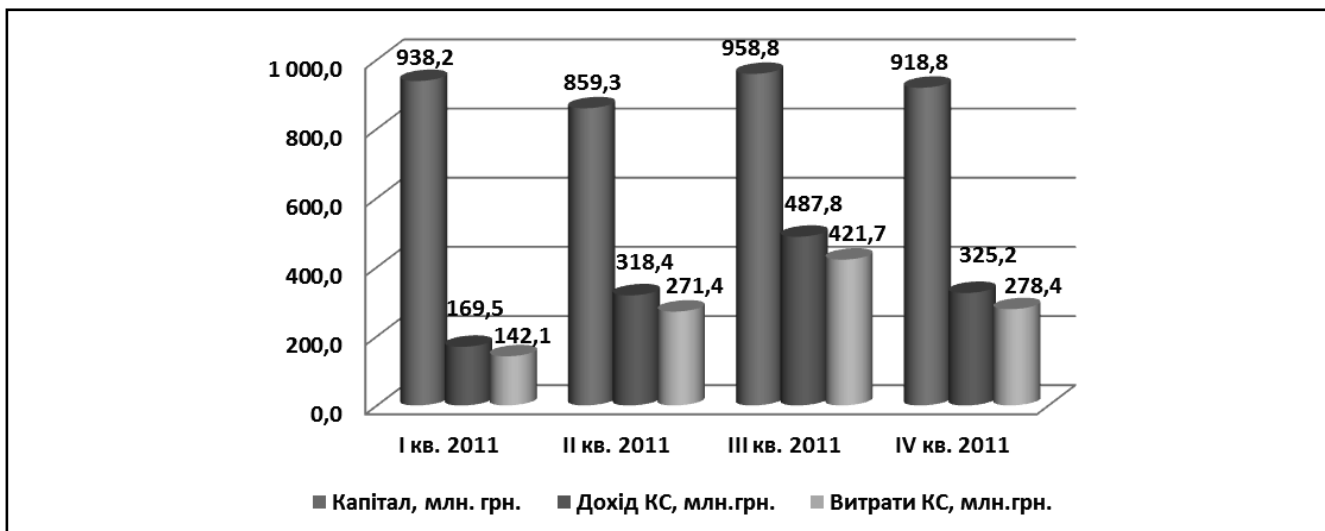

Рисунок 6. Співвідношення капіталу, доходів та витрат у кредитних спілках протягом 2011 року поквартально

Таблиця 4. Основні переваги та недоліки кредитування через кредитні спілки

Переваги	Недоліки
Кредит можна отримати за кілька днів і навіть годин	Короткий максимальний термін кредитування
Залежно від статуту спілки термін погашення кредиту можна пролонгувати	Існує небагато спілок, спроможних надати позиčku понад 100 тис. грн.
У деяких спілках можна кредитуватися за допомогою майнових поручителів	Невизначеність кооперативного статусу кредитних спілок
Отримання невеликих позик	Недосконалість правової бази
Неприбутковий статус	Типова відсутність нормативного регулювання та єдиних стандартів операційної діяльності

знайти оптимальний баланс між мінімальним ризиком та максимальними прибутками. Тому зрозуміло, що великого бажання надавати мікрокредити вони не мають. Суб'єкт малого підприємництва не може отримати кредитні кошти в банку часто ще й тому, що йому не вистачає достатнього обсягу операцій і досвіду кредитування. Надати першу, навіть невелику позику комерційний банк не наважується, не маючи кредитної історії та знання інших характеристик особистості позичальника. Переваги та недоліки кредитних спілок представлено в табл. 4.

Кредитна спілка – непогана альтернатива банкові для тих підприємців, які прагнуть оперативно отримати позиčku на короткий термін (на кілька місяців чи на рік). У такого виду кредитування після набрання чинності Законом «Про кредитні спілки» є низка переваг. По-перше, кредитна спілка на відміну від банку є структурою досить відкритою і працює на громадських засадах. Кожен з членів спілки має цілком законні підстави контролювати діяльність об'єднання. По-друге, є нагода напрацювати позитивну кредитну історію поза банком. По-третє, якщо статут КС ліберальний, позиčku можна отримати навіть без застави.

Зараз питання позики та кредитування на законодавчому рівні регулюється Цивільним кодексом України [6], Законом України «Про банки і банківську діяльність» [7], Законом України «Про Національний банк України» [8] та Законом України «Про кредитні спілки» [1].

Висновки

Таким чином, фінансово-кредитний потенціал ефективно функціонуючої кредитної спілки є досить значним, адже досягається за рахунок наявних переваг над іншими фінансовими установами, зокрема банками. Основні показники діяльності кредитних спілок України свідчать про поступове нарощення капіталу і, відповідно, обсягу наданих послуг.

Для забезпечення ефективного функціонування кредитних спілок повинні зорієнтувати свої цілі на зміцнення довіри в інвесторів та клієнтів, зберігати і примножувати залучені кошти, а також задовольняти інтереси позичальників.

Можна передбачити, що розвиток ринку небанківських фінансових послуг загалом і послуг КС зокрема буде відбуватися одночасно із збільшенням грошових доходів населення. Адже в умовах, коли заробітна плата практично дорівнює прожитковому мінімуму, важко розраховувати на заощадження населення та його вкладення у небанківські фінансові установи. Звісно, що Україна не стане другою Швейцарією, але залучення коштів у легітимний фінансовий оборот – вирашаний пріоритет будь-якої країни.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про кредитні спілки» від 20.12.2001 №2908-III // Редакція від 07.08.2011.
2. World Council of Credit Unions. United States of America: National Credit Union Data [Electronic resource]. – Available from: <http://www.woccu.org>
3. Офіційний сайт Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України. Підсумки діяльності кредитних спілок, інших кредитних установ та юридичних осіб публічного права за 2011 рік [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dfp.gov.ua>
4. Гончаренко В.В. Кредитні спілки в системі суб'єктів фінансового ринку / В.В. Гончаренко // Банківська справа. – 2000. – №4. – С. 24–28.
5. Оленчик А.Я. Кредитні спілки в Україні: основні засади діяльності: навч. посібник / А.Я. Оленчик. – К.: Вид-во VIPФР, 2005. – 448 с.
6. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 №435-IV // Редакція від 13.06.2012.
7. Про банки і банківську діяльність від 07.12.2000 №2121-III // Редакція від 17.06.2012.
8. Про Національний банк України від 20.05.1999 №679-XIV // Редакція від 07.03.2012.